

ผู้เรียบเรียง

นางสาวณิรุษ สุวรรณมัย
นายปัญญา ทรงเสรีย์
ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา)
ศ.บ. (ศิลปกรรมศึกษา)

ผู้ตรวจ

ดร.ประติมา อินยบูรณ์ตระกูล
ดร.ปภณ กมลวุฒิพงศ์
ดร.โดม คล้ายสังข์
ค.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ศิลปศึกษา), ค.ด. (ศิลปศึกษา)
ศป.บ. (จิตรกรรม), กศ.ม. (ศิลปศึกษา), กศ.ด. (ศิลปศึกษา)
ศป.บ. (ประติมากรรม), กศ.ม. (ศิลปศึกษา), กศ.ด. (ศิลปศึกษา)

บรรณาธิการ

ดร.เดชิต ตรีชัย
นายกรร คล้ายสังข์
กศ.บ. (ศิลปศึกษา), ค.ม. (ประถมศึกษา), ป.ร.ด. (ยุทธศาสตร์การพัฒนา)
กศ.บ. (ทัศนศิลป์ศึกษา), กศ.ม. (การบริหารและการจัดการการศึกษา)

จัดพิมพ์โดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

• ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง, ฝ่ายการเงินและบัญชี :
๖๙/๑๐๙ หมู่ ๑ ซ.พระแม่การุณย์ ต.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทร. ๐ ๒๕๘๔ ๕๘๘๘, ๐ ๒๕๕๔ ๕๘๘๓, ๐ ๒๕๖๑ ๔๕๘๐-๒
โทรสาร ๐ ๒๕๖๑ ๕๕๘๓, ๐ ๒๕๘๒ ๒๓๑๓

• ฝ่ายวิชาการ :
๘๗/๑๒๒ ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๐ ๒๕๕๔ ๔๘๑๘-๒๐, ๐ ๒๕๕๓ ๘๑๖๘-๙ โทรสาร ๐ ๒๕๘๐ ๒๕๒๓

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘
พิมพ์ครั้งที่ ๑
ISBN : 978-616-07-2883-1
ราคา ๕๕ บาท
สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ
ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ๒** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เรียบเรียงตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ ๑ ทัศนศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็น ๔ หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑ เส้น สี รูปร่าง และรูปทรง

๒ ศิลปะสร้างสรรค์

๓ ทัศนศิลป์ในชีวิตประจำวัน

๔ ทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเรียนที่ผู้เรียนจะได้ประโยชน์สูงสุด โดยเมื่อเรียนจบในแต่ละสาระการเรียนรู้จะมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้ความเข้าใจ และได้ปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างรอบด้าน ทั้งนี้ได้เน้นการบูรณาการกับการค้นคว้าหาความรู้จากสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีความภูมิใจในศิลปะ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ความโดดเด่นในท้องถิ่นของตน อันเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนศิลปะ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ๒** จะเป็นประโยชน์ทั้งผู้เรียนและผู้สอนที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะต่อไป

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

ห้องเรียน ศตวรรษที่ ๒๑

การคิดวิเคราะห์และ การแก้ปัญหา

การวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหาสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติกิจกรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างราบรื่น

การสร้างสรรค์

การใช้ความคิดสร้างสรรค์ สร้างสิ่งใหม่ ๆ หรือนำสิ่งที่เคยมีอยู่แล้วมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น

วัฒนธรรมที่แตกต่าง

การศึกษาเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างสรรค์อันมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การเข้าถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันยังช่วยพัฒนาชีวิตการทำงาน และทางสังคมด้วย

การทำงานเป็นทีม

การศึกษาและปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รู้จักแบ่งหน้าที่กันตามความเหมาะสม เรียนรู้บทบาทของการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

สื่อสารอย่างมีวิจารณญาณ

การสื่อสารอย่างมีวิจารณญาณที่ต้องใช้ปัญญาในการจัดการและการวางแผนอย่างถูกต้องเหมาะสม และการถ่ายทอดความคิดเห็นนาการของตนเองออกมาเป็นผลงานศิลปะ

เทคโนโลยีทันสมัย

การสร้างสรรค์ผลงาน การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยด้วยความคิดสร้างสรรค์ และรู้จักการแสวงหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการที่เหมาะสม

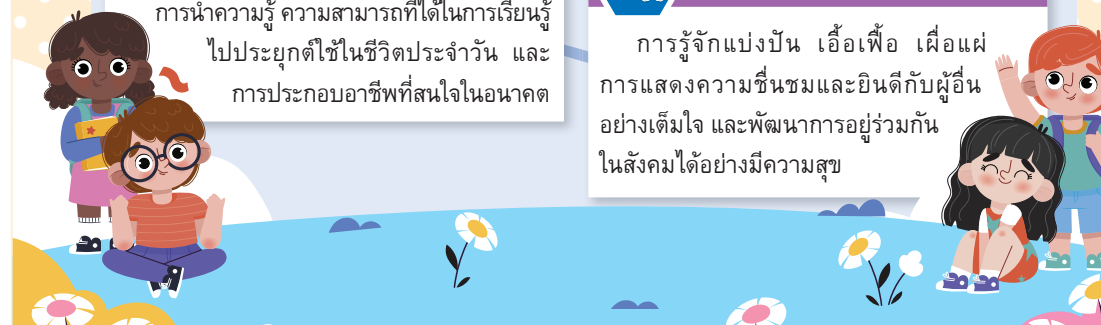
ทักษะสู่อาชีพ

การนำความรู้ ความสามารถที่ได้ในการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพที่สนใจในอนาคต

การมีคุณธรรม

การรู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ การแสดงความชื่นชมและยินดีกับผู้อื่นอย่างเต็มใจ และพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

แนะนำหนังสือเรียน

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานเล่มนี้ มีเนื้อหาที่สอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ ๑ ทักษะศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ อีกทั้งยังได้เพิ่มเติมความรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และเกิดเจตคติที่ดีต่อศิลปะ ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

จุดประกาย ความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่กระตุ้นความ สนใจให้นักเรียนได้รวบรวมความรู้เดิมที่ เกี่ยวข้อง นำไปสู่การเรียนรู้ในเรื่องใหม่

ศัพท์ศิลป์น่ารู้

คำศัพท์เฉพาะที่ควรรู้เกี่ยวกับศิลปะ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความหมาย มากยิ่งขึ้น

รอบรู้...ศิลปะ

เกร็ดความรู้เพิ่มเติม และเทคนิคที่น่าสนใจเกี่ยวกับการ ปฏิบัติและสร้างสรรค์งานศิลปะ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มีองค์ความรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

สืบสมอง

คำถามจุดประกายความคิด เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ ในการวิเคราะห์และสืบค้น ข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่น่าสนใจ เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอ่านและรู้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

QR ส่องรู้

การนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจผ่าน เทคโนโลยี สัญลักษณ์ QR Code เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงข้อมูล ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย

กิจกรรม

กิจกรรมท้ายสาระการเรียนรู้ที่ส่งเสริม ให้นักเรียนได้เข้าใจ ปฏิบัติ และสร้างสรรค์ อย่างมีกระบวนการ ในสาระการเรียนรู้นั้น ๆ

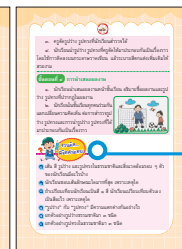
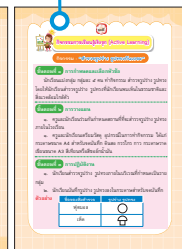
สรุปสาระสำคัญ

การสรุปสาระสำคัญท้ายหน่วยการ เรียนรู้รูปแบบ Infographic เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจได้ง่าย และยังสามารถ ใช้เทคโนโลยี สัญลักษณ์ QR Code เพื่อเข้าถึง และรับชม Motion graphic ได้อีกด้วย

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องการ ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ จริงเหมือนกับในชีวิตจริงอย่างมีระบบ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ๔ ขั้นตอน

คำถามท้ายหน่วยการเรียนรู้ เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ ของนักเรียน

โครงการชวนคิด

การนำเสนอตัวอย่างโครงการที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ลงมือ ปฏิบัติ สร้างสรรค์ ค้นคว้า สืบหา และทักษะอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑

สารบัญ

Start

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑
เส้น สี รูปร่าง และรูปทรง

๑

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์	๒
ลีลาสายเส้น	๓
สีสันทรรษา	๖
รูปร่างและรูปทรง	๗
แปลงเส้นเป็นรูปร่าง	๑๒
สรุปสาระสำคัญ	๑๔
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	๑๕
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒
ศิลปะสร้างสรรค์

๑๗

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์	๑๘
งานปั้น	๑๙
ภาพปะติด	๒๕
งานโครงสร้างเคลื่อนไหว	๒๙
สรุปสาระสำคัญ	๓๓
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	๓๔
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	๓๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
ทัศนศิลป์ในชีวิตประจำวัน

๓๖

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์	๓๗
ทัศนศิลป์ในชีวิตประจำวัน	๓๘
สรุปสาระสำคัญ	๔๒
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	๔๓
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	๔๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔
ทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

๔๕

จุดประกายความคิดสร้างสรรค์	๔๖
ทัศนศิลป์ในท้องถิ่น	๔๗
สรุปสาระสำคัญ	๕๕
กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	๕๖
ชวนคิด...พิชิตคำตอบ	๕๗

โครงการชวนคิด ๕๘

บรรณานุกรม ๖๐

ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ๒**

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ ๑ ทัศนศิลป์

หน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด									
	ศ ๑.๑								ศ ๑.๒	
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๑	๒
๑. เส้น สี รูปร่าง และรูปทรง										
๒. ศิลปะสร้างสรรค์										
๓. ทักษะศิลป์ในชีวิตประจำวัน										
๔. ทักษะศิลป์ในท้องถิ่น										

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาเกี่ยวกับทัศนธาตุในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างสรรค์งานศิลปะ ขั้นตอน งานปั้น ภาพปะติด งานโครงสร้างเคลื่อนไหว รวมทั้งเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

นำทัศนธาตุและทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์มาสร้างงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ ตามความคิดและจินตนาการเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และความสามารถทางศิลปะ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

เพื่อให้นักเรียนตระหนักเห็นคุณค่าและชื่นชมงานศิลปะที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์งานศิลปะในท้องถิ่น

เส้น สี รูปร่าง และรูปทรง

๑. ลีลาลายเส้น

๒. สีเส้นทึบ

๓. รูปร่าง และรูปทรง

๔. แปลงเส้น เป็นรูปร่าง

สาระการเรียนรู้

❁ **ตัวชี้วัด** สิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้

๑. บรรยายรูปร่าง รูปทรงที่พบในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ศ ๑.๑ ป.๒/๑)
๒. ระบุทัศนธาตุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ โดยเน้นเรื่องเส้น สี รูปร่าง และรูปทรง (ศ ๑.๑ ป.๒/๒)
๓. สร้างงานทัศนศิลป์ต่าง ๆ โดยใช้ทัศนธาตุที่เน้นเส้น รูปร่าง (ศ ๑.๑ ป.๒/๓)
๔. วาดภาพเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวของตนเองและเพื่อนบ้าน (ศ ๑.๑ ป.๒/๔)

❁ **แนวคิด**

เส้น สี รูปร่าง รูปทรงเป็นส่วนประกอบในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม งานทัศนศิลป์ และเป็นส่วนประกอบของการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ให้เกิดคุณค่าทางความงาม

❁ **สาระการเรียนรู้แกนกลาง**

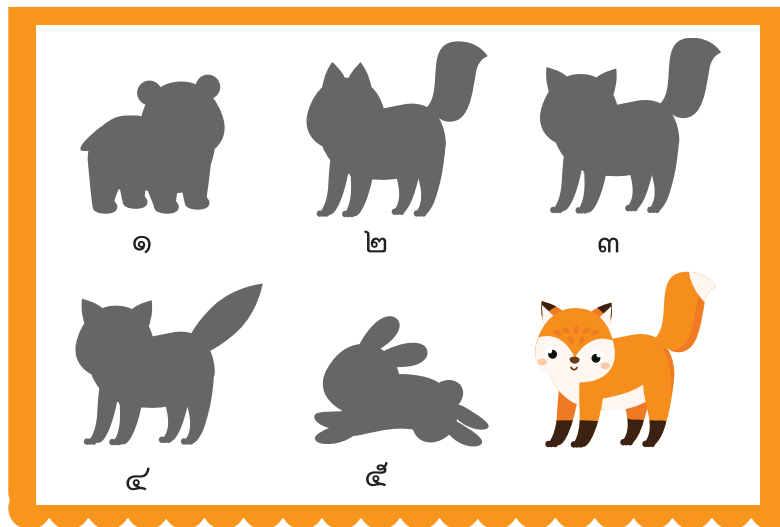
๑. รูปร่าง รูปทรงในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น รูปกลมรี สามเหลี่ยม สีเหลือง และกระบอก
๒. เส้น สี รูปร่าง รูปทรงในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ ประเภทต่าง ๆ เช่น งานวาด งานปั้น และงานพิมพ์ภาพ
๓. เส้น รูปร่างในงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ เช่น งานวาด งานปั้น และงานพิมพ์ภาพ
๔. การวาดภาพเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว

จุดประกาย ความคิดสร้างสรรค์

ให้นักเรียนสังเกตว่าภาพในหมายเลขใด
เป็นรูปร่างของเงาที่ถูกต้อง

นักเรียนคิดว่าเป็นรูปร่างของเงา
สัตว์ชนิดใดครับ

ลีลาลายเส้น

จุดกับเส้น

เส้น เกิดจากจุดที่เรียงต่อกัน และมีการเคลื่อนไหวตามทิศทาง

จุดทำให้เกิดเส้นหลากหลายแบบ เช่น

- ถ้าเรียงต่อกันไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะได้เส้นตรง

- ถ้านำมาเรียงต่อกันและเปลี่ยนทิศทางทีละน้อย ก็จะได้เส้นโค้ง

✿ เส้นในธรรมชาติ ✿

✿ เส้นในสิ่งแวดล้อม ✿

✿ เส้นในงาน
ทัศนศิลป์ ✿

เส้นมีหลายลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะจะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป

เส้นตรงแนวตั้ง
หรือเส้นตั้ง

ให้ความรู้สึกมั่นคง
แข็งแรง

เส้นตรง
แนวเฉียง

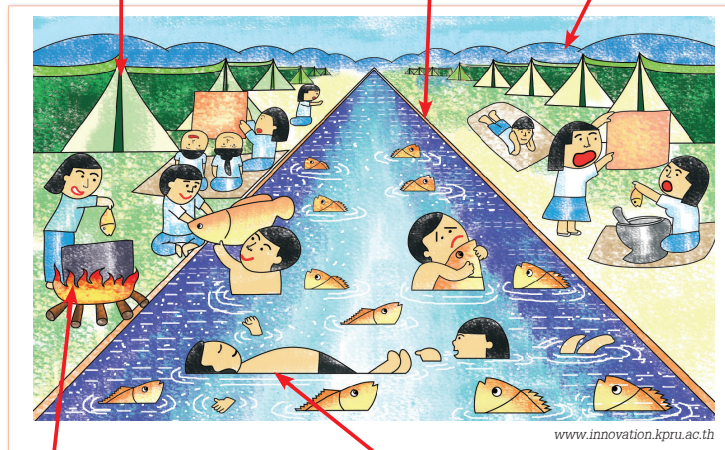

ให้ความรู้สึก
ไม่มั่นคง

เส้นโค้ง

ให้ความรู้สึก
อ่อนหวาน นุ่มนวล

www.innovation.kpru.ac.th

เส้นจิกจิก
หรือเส้นฟันปลา

ให้ความรู้สึกตื่นเต้น เคลื่อนไหว
ไม่เป็นระเบียบ

เส้นตรง
แนวนอน

ให้ความรู้สึกสงบนิ่ง
ไม่เคลื่อนไหว

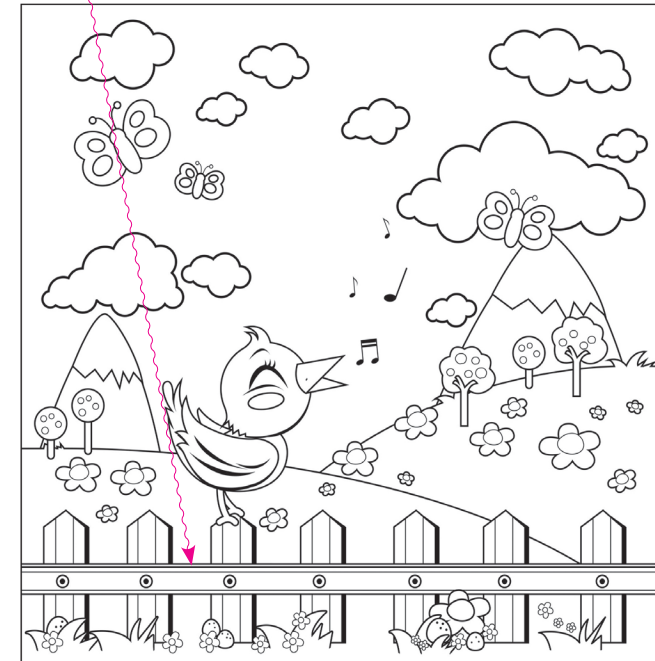

กิจกรรมที่

คำชี้แจง : ๑.๑ จากภาพให้นักเรียนสังเกตว่ามีเส้นชนิดใดบ้าง แล้วทดลองลากเส้นนั้น ๆ ในกระดาษวาดเขียน

๑

ตัวอย่าง
เส้นตรงแนวนอน

๑.๒ นักเรียนทดลองลากเส้นต่าง ๆ ที่เคยพบเห็นในธรรมชาติ ด้วยดินสอสีในกระดาษวาดเขียน

สีถิ่นธรรมชาติ

สี (Color)

สี เป็นความเข้มของแสงที่กระทบกับสายตาแล้วส่งความรู้สึกที่รับรู้ได้ไปยังสมอง ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก เช่น

วิดีโอเกี่ยวกับ
ความรู้สึก

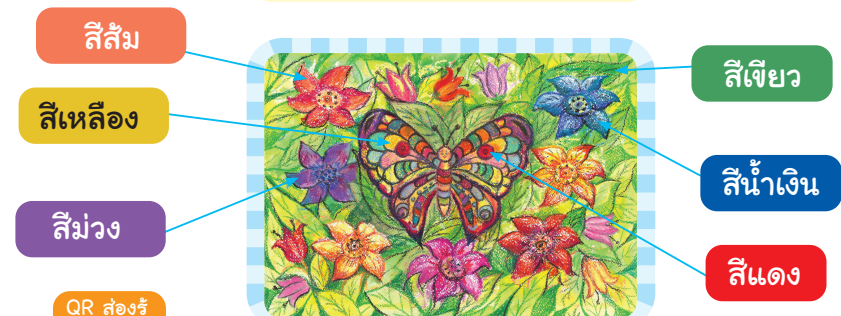

ให้นักเรียนสำรวจธรรมชาติรอบ ๆ ตัว ว่ามีสีอะไรบ้าง

สี เป็นทัศนธาตุสำคัญที่ทำให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก ในสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเรา หรือในงานทัศนศิลป์จะประกอบไปด้วยสีต่างกัน มากมาย เช่น

สีที่ปรากฏในธรรมชาติ

สีที่ปรากฏในงานทัศนศิลป์

วิดีโอสีในธรรมชาติ

ศัพท์ศิลป์น่ารู้

คำศัพท์	คำอ่าน	ความหมาย
ทัศนศิลป์	ทัด-สะ-นะ-สิน	ศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยการมองเห็น

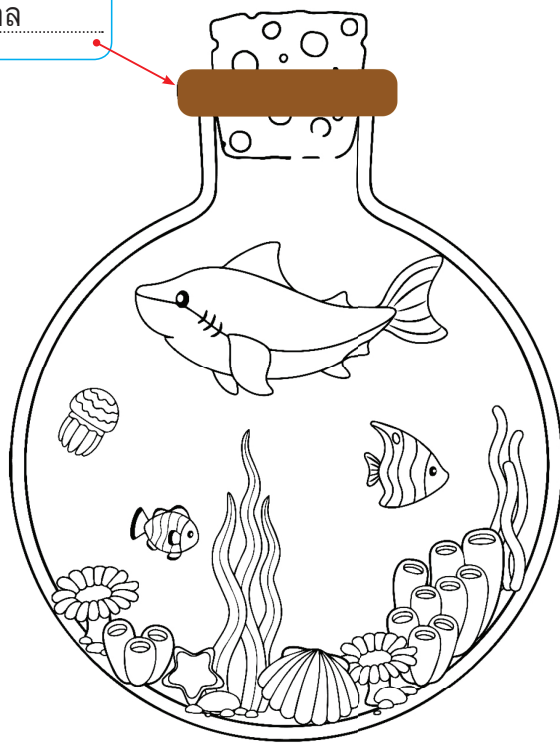
กิจกรรมที่

๒

คำชี้แจง : จากภาพให้นักเรียนระบายสีตามจินตนาการ แล้วระบุว่าใช้สีอะไรบ้าง พร้อมวาดภาพ ตกแต่งเพิ่มเติมตามจินตนาการ ในกระดาษวาดเขียน

• ตัวอย่าง •

สีน้ำตาล

รูปร่างและรูปทรง

รูปร่าง (Shape)

รูปร่าง เป็นเส้นรอบนอกของวัตถุที่เรามองเห็น มีลักษณะเป็น ๒ มิติ คือ มีความกว้าง และความยาว โดยรูปร่างแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทคือ

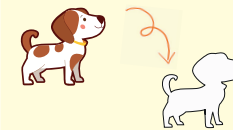
ลักษณะรูปร่าง

รูปร่างธรรมชาติ

รูปร่างอิสระ

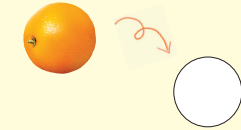
รูปร่างเรขาคณิต

รูปร่างสุนัข

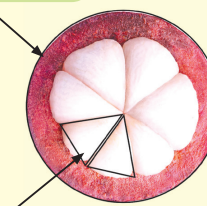
รูปร่างเปลวไฟ

รูปร่างส้ม

รูปร่างเรขาคณิตในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปร่างวงกลม

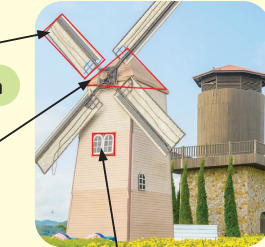

รูปร่างสามเหลี่ยม

มังคุด

รูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้า

รูปร่างสามเหลี่ยม

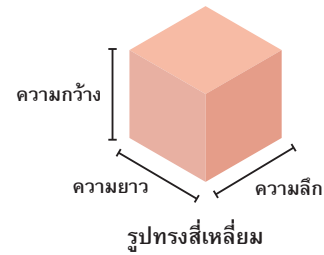
รูปร่างสี่เหลี่ยมจัตุรัส

หอคอยกังหันลม

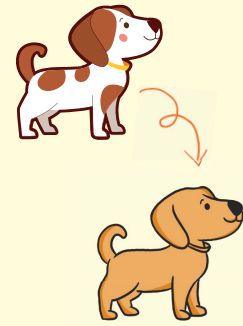
รูปทรง (Form)

รูปทรง เป็นโครงสร้างของวัตถุที่เรามองเห็น รูปทรงมี ๓ มิติ คือ มีความกว้าง ความยาว และความหนา หรือความลึก หรือมีแสงและเงาเพิ่มเข้าไปให้เกิดมิติ โดยรูปทรงแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

ลักษณะรูปทรง

รูปทรงธรรมชาติ

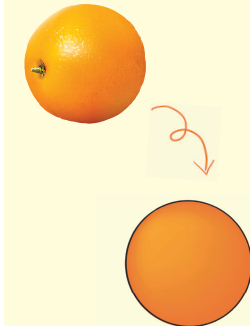
รูปทรงสุนัข

รูปทรงอิสระ

รูปทรงเปลวไฟ

รูปทรงเรขาคณิต

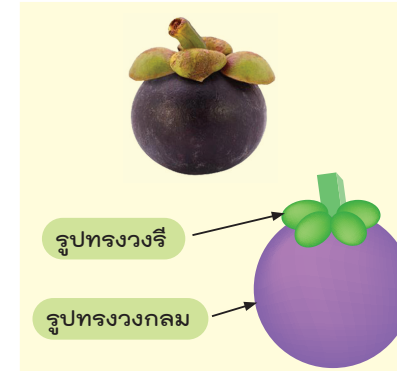
รูปทรงส้ม

ลึบสมอง

นักเรียนรู้ไหมครับ รูปร่างและรูปทรงมีความแตกต่างกันอย่างไร

รูปทรงเรขาคณิตในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มังคุด

หอคอยกังหันลม

กิจกรรมที่ ๓

คำชี้แจง: ให้นักเรียนนำเส้น สี รูปร่าง และรูปทรงมาสร้างสรรค์เป็นภาพวาดในหัวข้อ “ครอบครัวของฉัน” โดยนักเรียนอาจวาดภาพสมาชิกในครอบครัว เพื่อนสนิท สัตว์เลี้ยงแสนรัก ตุ๊กตาตัวโปรด ที่นักเรียนคิดว่าเป็นสมาชิกในครอบครัวเข้าไปได้ด้วย

ตัวอย่าง

